

передбачають розгляд пов'язаних зі змістом інших елементів педагогічної системи.

Шевцов О.
ХНУРЕ

ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДАННЯ

Важко уявити розвиток науки й техніки без обміну спеціальними даними, що з'являються в різних країнах світу. Але особливої актуальності проблема перекладу наукових праць набула саме в наш час, коли одночасно з'являється чимало важливої інформації, викладеної різними мовами в наукових періодичних виданнях, відповідних бюлетенях, патентній літературі тощо. Серед важливих і перспективних напрямків лінгвістичних досліджень – вивчення специфіки комп'ютерного перекладання з метою його удосконалення, що дасть можливість розширити межі його використання.

Значною мірою розвиток комп'ютерного перекладу як достатньо нового напрямку прикладної лінгвістики зумовлений поширенням застосування інформаційних технологій практично в усіх галузях. Поява нового засобу діяльності – комп'ютера – із формалізованими завдяки використанню алгоритмів (програм) словниками й граматикою, з одного боку, полегшила працю науковців з іншомовними джерелами, з іншого ж – спричинила нові, специфічні складнощі в роботі з текстами, що потребують перекладання.

Проблема автоматичного перекладання з'явилася фактично одночасно з появою перших ЕОМ і дотепер залишається актуальною. Адже обсяг матеріалів, які слід перекласти, постійно збільшується, зокрема, це різноманітна наукова література, інструкції, електронна пошта, Інтернет-сайти. Саме для вирішення завдання швидкого та якісного перекладання створено програми-перекладачі. Перевага їх над електронними словниками полягає в перекладанні всього тексту, на відміну від електронних словників, що надають переклад лише окремих слів.

Історія автоматизованого перекладання починається з 1924 р., коли виникла сама ідея замінення людини-перекладача машиною. Уже 1933 р. радянський інженер П. Смирнов-Троянський отримав патент на машину для перекладання, принцип дії якої полягав у зіставленні механічним способом відповідників з різних мов.

Оскільки перекладання тексту вимагає не лише заміни лексичних одиниць однієї мови відповідними засобами іншої, а й повного відтворення змісту з переданням усіх відтінків, донині поки ще не створено

ідеальної системи машинного перекладання, незважаючи на велику кількість репрезентованих експериментальних і практичних систем.

Сьогодні в цій галузі є дві технології машинного перекладання: традиційна, створена на підставі граматичних правил (rule-based machine translation), і статистична (statistical-based machine translation).

Перекладання за правилами – переклад із використанням лінгвістичних правил вхідної та вихідних мов. На такій основі створені системи PROMT, Systran, Linguatex тощо. Перевагою PROMT є відсутність потреби в доступі до баз паралельних текстів. Крім того, з метою підвищення якості перекладання спеціальних текстів можна скористатися здатністю системи до додаткового налаштування.

Недоліком програм, у яких використано технологію перекладання за правилами, науковці називають те, що для підвищення якості перекладання потрібна чимала робота, що вимагає значних ресурсів, адже постійно виникає необхідність не тільки розробляти нові, а й удосконалювати раніше створені алгоритми. А вадою статистичного перекладання є відсутність належної уваги до граматичних правил.

Отже, кожна з названих технологій має як свої переваги, так і недоліки. Тому для підвищення якості перекладання може бути доцільним поєднання цих технологій. Крім того, застосування систем машинного перекладання не може скасувати обов'язкової участі людини в процесі перекладання, особливо в редагуванні перекладеного тексту, адже більшість програм перекладання має складнощі в розпізнаванні омонімії, багатозначності, відтворенні фразеологічних засобів і власних назв тощо.

Шовкун С.
НТУ «ХПІ»

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Проблема культури мови нині в Україні є актуальною, тому що українське суспільство поступово повертається до використання тих мовних засобів, які більш природні для національної мови та які відкидалися за часів уніфікації української літературної мовної традиції. Ці засоби стають невід'ємною частиною українського мовного етикету й потребують засвоєння та правильного використання. Але широке застосування української мови в різних сферах суспільного життя стало причиною зниження рівня культури мовлення в загальнонаціональному вимірі, що сприяє утворенню хибного уявлення про українську мову.